

Prejeto: 24-07-2012	Sig.z.: 0302
	Prih.:
Številka zadeve: 38241-1/2012/25	Vred.:
V vrednost:	

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**
Stegne 7, p.p. 418

1001 Ljubljana

Št. dopisa: 72/12 - MD
Datum: 20.7.2012

Opravična številka: 38241-1/2012

Zadeva: **Pripombe na Analizo upoštevnega trga 15 »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« - preizkus treh meril.**

Zveza: **Javni poziv Agencije za pošto in elektronske komunikacije RS za pridobitev mnenj zainteresirane javnosti, objavljen na spletni strani Agencije dne 22.6.2012**

Agencija za pošto in elektronske komunikacije
Republike Slovenije
Stegne 7, p.p. 418

Spoštovani,

družba **Tušmobil d.o.o.** (v nadaljevanju: *Tušmobil*) s sedežem na Brnčičevi 49, v Ljubljani, ki jo zastopa direktor g. Ivo Švrljuga, v odprtem roku podaja mnenje in pripombe na Analizo upoštevnega trga 15 »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« - preizkus treh meril (v nadaljevanju: *Analiza*), v kateri naj bi Agencija, kot je sama zapisala, ugotovila, da navedeni veleprodajni trg ne izpolnjuje več pogojev za predhodno regulacijo.

I.

V Analizi na strani 41 Agencija predstavi odstotke pokritosti ozemlja in prebivalstva infrastrukturnih operaterjev v letu 2012, na strani 42 pa na enak način predstavi odstotke pokritosti v letu 2009. Slednji so bili uporabljeni tudi v predhodni analizi predmetnega trga iz maja 2009. Agencija, v povzetku, ugotavlja, da so vsi operaterji dosegli izboljšanje pokritosti, tako glede ozemlja, kot tudi glede prebivalstva.

Tušmobil pozdravlja ugotovitve Agencije, da se je odstotek pokritosti v letu 2012 v primerjavi z letom 2009 znatno povešal, in da je zabeležen Tušmobilov trud po čimprejšnji izgradnji lastnega omrežja. Vendar na samo primerjavo med posameznimi infrastrukturnimi operaterji v letu 2012 in potem zaključke Agencije v nadaljevanju Analize senco dvoma vrže podatek, da naj bi Telekom Slovenije, d.d. imel nižji odstotek pokritosti ozemlja kot ga ima Tušmobil, najvišji odstotek pa si lasti Si.mobil d.d. Ta podatek je presenetljiv. Tušmobil dvomi, da so bili podatki vseh upoštevanih operaterjev

narejeni z enako metodologijo in ob upoštevanju nivoja signala -110dBm, tako da poziva Agencijo, da v tem delu pri operaterjih preveri uporabljeno metodologijo in upoštevanje zahtevanega nivoja signala pri izračunu odstotka pokritosti in objavi popravke, če se tako izkaže.

Pri podatkih za leto 2009 sicer nivo signala, ki naj bi ga operaterji upoštevali pri izračunu odstotka pokritosti, niti ni naveden. Tako da ne le, da so morda podatki za leto 2009 neprimerljivi med seboj, morda jih je nekonsistentno primerjati s podatki za leto 2012, če niso narejeni na enakem imenovalcu. Še toliko bolj je ta okoliščina pomembna, ker je del izvedbe preizkusa prvega merila, za katerega Agencija kot prvega izmed preizkusa treh meril ugotovi, da ni izpolnjen.

Tušmobil predlaga, da Agencija glede na že vse pridobljene podatke s strani operaterjev, ki so relevantni za izračun odstotka pokritosti, sama opravi izračun odstotka pokritosti in na ta način zagotovi isti imenovalec pri vseh operaterjih.

II.

V primeru, če bo Agencija v ločenem upravnem postopku razveljavila veljavno regulatorno odločbo št. 38294-2/2009-7 z dne 7.8.2009 (v nadaljevanju: *Odločba*), Tušmobil k temu predlaga sprejetje ukrepa, in sicer: **prehodno obdobje**.

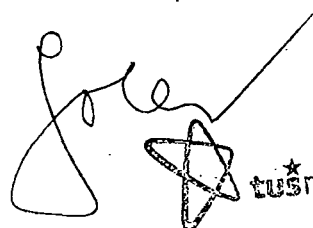

Do izteka prehodnega obdobja naj bi bil Telekom Slovenije, d.d. še vedno zavezan omogočati nacionalno gostovanje pod pogoji iz Odločbe in iz vseh v trenutku razveljavitve le-te veljavnih dogovorov, tistim operaterjem, ki jim je bilo nacionalno gostovanje že omogočeno. Prehodno obdobje naj bi trajalo vsaj **osemnajst mesecev** po razveljavitvi Odločbe, saj Tušmobil ocenjuje to obdobje kot nujno potrebno za operaterja, da si zagotovi komercialne pogoje za gostovanje kot tudi za kakršnokoli drugo alternativo.

Toliko bolj je sprejetje prehodnega obdobja kot ukrepa pomembno, ker Agencija v letnem planu za 2012 izdelave Analize in morebitne razveljavitve Odločbe ni predvidevala. Tako da je bila ob upoštevanju letnega plana objava Analize precejšnje presenečenje.

V primeru dodatnih informacij ali pojasnil smo vam na voljo na elektronskem naslovu: martina.denovnik@tusmobil.si in telefonski številki 01/6000-185.

S spoštovanjem,

Sanda Goleš, univ. dipl. prav.
Vodja oddelka za pravne,
kadrovske in splošne zadeve

 tušmobil

Tehnologije prihodnosti danes.

Agencija za pošto in elektronske komunikacije
Republike Slovenije

APEK
Stegne 47
1000 LJUBLJANA

Prejeto: 24-07-2012	Sig: 0502
	Pril.:
Številka zadeve: 38241-1/2012/27	Vred.:
V vrednost:	

V Ljubljani, dne 23.07.2012

Zadeva: Javni poziv za pridobitev mnenj zainteresirane javnosti o analizi upoštevnega trga 15

Sklic: 38241-1/2012

Analiza trga 15 in z njo povezana deregulacija se zdita v tem času povsem nepotrebni. Zaradi odsotnosti vsakršnega nadzora nad izvrševanjem odločbe je družba Mobitel d.d. in za njo družba Telekom Slovenije d.d. kot reguliran operater že doslej lahko zaračunavala take veleprodajne in maloprodajne cene, ki so maksimizirale njene veleprodajne marže in hkrati izrivale konkurente z maloprodajnega trga.

Predvsem pa je zaskrbljujoče, da analiza ne daje nobenih strateških odgovorov glede potrebe po regulaciji dostopa do LTE omrežja: četudi bi ugotovitve APEK glede odsotnosti vstopnih ovir in možnosti izbire držale za obstoječa mobilna omrežja, je očitno, da na LTE, tudi po zaslugi omejevalne politike APEK glede razporejanja spektra, ne moremo pričakovati enake ravni konkurence kot na obstoječih mobilnih omrežjih. V nadaljevanju se opredeljujemo do posameznih navedb in stališč v analizi, ki so že v tem trenutku sporna, na daljši rok pa se bodo izkazala za izrazito škodljiva za razvoj naprednih tehnologij, možnost izbire za končne uporabnike ter pokritost z LTE omrežjem.

APEK se v analizi med drugim sklicuje na implementacijo tehnološke nevtralnosti spektra skladno z Direktivo 2009/114/ES, glede katere je sam na podlagi študije svetovalne družbe Vafer ugotovil, da na slovenskem trgu v zvezi z uporabo pasu 900 MHz povzroča izkrivljanje konkurence; glede na to se je sam najprej odločil začasno dodeliti del pasu 800 MHz družbi T-2 d.o.o. zaradi sanacije izkrivljanja konkurence, potem pa je slednji predlog brez obrazložitve nenadoma umaknil. V novi analizi trga 15 pa APEK isto Direktivo uporablja kot argument proti regulaciji trga 15, čeprav za izkrivljanja konkurence, ki ga je povzročil z enostranskimi spremembami odločb v pasu 900 MHz, v nasprotju z zahtevami Direktive ni ponudil nikakršnih rešitev, kaj šele da bi izkrivljanje konkurence, ki ga za T-2 povzroča štirikrat dražja gradnja omrežja v pasu 2100 MHz, dejansko preprečil. Diskriminatorne stroške gradnje omrežja bi moral APEK upoštevati pri "ovirah za širitev", a jih tam povsem zamočli.

Skladno z navedbami v analizi naj bi bile "v relativno kratkem obdobju" dodeljene frekvence v pasu 800 MHz. Pri tem se APEK, katerega pristojnost je sicer dodeljevanje frekvenc, sklicuje na časopisni članek, čeprav je sam imenoval strokovno projektno skupino, ki naj bi delala vse do začetka leta 2013 prav na tem vprašanju. Ne glede na neprimernost tovrstnega pomanjkanja koordinacije regulatorja s pristojnim ministrstvom pri tako pomembnem vprašanju želimo opozoriti, da dodelitve v pasu 800 MHz nikakor ne bodo pozitivno vplivale na stanje konkurence do naslednje analize, ki jo bo najkasneje do sredine leta 2014 dolžan izvesti APEK. Ob dosedanjem zavlačevanju pri dodeljevanju frekvenc novim vstopnikom, ki ga bo očitno spremljalo protipravno podaljšanje odločb v pasu 900 MHz, katerih veljavnost se izteče leta 2013, bi lahko dodelitev frekvenc pričakovali najprej v drugi polovici leta 2013, kar pa nikakor ne bo omogočilo izgradnje alternativnega LTE omrežja do naslednje analize, ki se bo morala začeti najkasneje v začetku leta 2014.

Pri tem je neumestno tudi sklicevanje na 7. člen ZEKom, saj ta določba nalaga obveznosti prav novim vstopnikom, ne pa tudi nekdanjemu monopolistu; s tega vidika konkurenco le zavira, ne pa vzpostavlja. Nesmiselnost sklicevanja na to določbo pride še posebej do izraza na 46. strani analize, kjer APEK zaključuje, da je za dogovor o soinvestiranju z novimi vstopniki potrebna navedena zakonska določba, medtem ko naj bi novi vstopniki brez težav lahko dosegli komercialne dogovore o dostopu do omrežja z obstoječimi operaterji. Če bi bili komercialni dogovori za nove vstopnike res tako enostavni, bi lahko večji operaterji še toliko lažje dosegli dogovor s (šibkejšimi) novimi vstopniki o skupnih investicijah na komercialni osnovi, brez sklicevanja na ZEKom.

Nadalje želimo APEK opozoriti na naslednje:

1. Nerazumevanje koncepta prevladujočega položaja, ki izhaja iz analize, je zaskrbljujoče: zgolj dejstvo, da je nekaj mogoče kupiti nekje drugje in da je bila neka transakcija opravljena, ne kaže na učinkovito konkurenco! Pomembna tržna moč oziroma prevladujoč položaj nista enaka monopolu. Bistveno je, da se lahko operater s pomembno tržno močjo obnaša neodvisno od drugih, ne pa dejstvo, da storitve ponuja še kdo drug. Tega vprašanja APEK sploh ni obravnaval, čeprav je očitno, da se je lahko Telekom odpovedal prihodkom iz naslova gostovanja T-2 na njegovem omrežju prav zaradi pričakovanja, da bo lahko kot dominanten operater ta izpad pokrival na maloprodajnem trgu.
2. T-2 je ves čas opozarjal na odsotnost nadzora nad škarjami cen, ki so s še vedno veljavno regulatorno odločbo na trgu 15 prepovedane. APEK navedenega nadzora nikdar ni opravil, čeprav razpolaga s študijo obstoja škarij cen ekonomista dr. Jožeta P. Damjana, ki jo je sam naročil. Ne glede na okoliščine te opustitve je za to javno razpravo pomembno, da APEK v sklopu te analize ni preveril, ali se je stanje, ugotovljeno s to študijo, kakorkoli izboljšalo. Če takega izboljšanja ni, Mobitelov oziroma Telekomov tržni delež pa ostaja pretežno nespremenjen, očitno ne moremo govoriti o kvalitativni spremembi na trgu v času od prejšnje analize.
3. Splošno konkurenčno pravo očitno ne bo zadostovalo za sanacijo razmer na trgu, o čemer jasno priča odločba UVK v zadevi Itak Džabest, ki je dočakala epilog pred organom šele leta po uvedbi navedenega protipravnega paketa. Pri tem pa je paradoksalno, da je bil splošni konkurenčni (*ex post*) regulator še vedno hitrejši od *ex ante* regulatorja, ki na trgu 15 v vsem tem času ni uspel niti uvesti, kaj šele zaključiti postopka nadzora nad škarjami cen.

Glede na navedena dejstva APEK predlagamo, da se analiza umakne iz javne obravnave, vse dokler se ne uspe ustrezno posvetiti povezanim, a bistveno bolj relevantnim vprašanjem skupne uporabe bodočih LTE omrežij. Z učinkovito integracijo slednjih odgovorov v analizo bi APEK pokazal, da so zanj tehnološki razvoj in koristi slovenskih potrošnikov pomembnejši od parcialnih interesov Telekoma Slovenije d.d.

Z lepimi pozdravi,

Saso Todorović
Predsednik posloводства

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Saso Todorović'.

Sektor za kadrovske, pravne in splošne zadeve
Služba za regulativo

Agencija za pošto in elektronske komunikacije
Republike Slovenije

Številka: 60/03-63 -12
Datum: 23.07.2012

Prejeto: 7. 7. -07- 2012	Sig.z: 0902
	Prih.:
Številka zadeve: 38241-1/2012/26	Vred.:
V vednost:	

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**
Stegne 7, p.p. 418
1001 Ljubljana

**Zadeva: Pripombe družbe Telekom Slovenije v postopku pridobivanja mnenj zainteresirane
javnosti o analizi upoštevnega trga 15**

Zveza: Javni poziv objavljen na spletni strani APEK dne, 22.6.2012 opr. št. 38241-1/2012

Spoštovani,

Družba Telekom Slovenije, d.d. se strinja z ugotovitvami Agencije za pošto in elektronske komunikacije RS (v nadaljevanju: Agencija) v objavljeni Analizi upoštevnega trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« (v nadaljevanju Analiza), da je na predmetnem upoštevnelem trgu stanje dolgoročne konkurence doseženo, kar pomeni, da ex ante regulacija ni več primerna, njeno vztrajanje pa bi imelo negativne učinke na trg in njegov nadaljnji razvoj.

Ne glede na navedeno, pa je mnenje Telekom Slovenije, da bi ob upoštevanju zakonsko določenih rednih časovnih intervalov za analize upoštevne trgov, pa tudi glede na očiten razvoj upoštevnega trga v smeri učinkovite konkurence in vse kazalce, ki niso več opravičevali regulacije upoštevnega trga, morala biti predmetna analiza z enakimi zaključnimi ugotovitvami izvedena že najmanj eno leto prej. Posledično bi bile lahko že vsaj pred enim letom odpravljene obveznosti Telekoma Slovenije na tem upoštevnelem trgu. Zaradi nepravilno predolgo naloženih obveznosti, je bil Telekom Slovenije v primerjavi s svojimi konkurenti na upoštevnelem trgu v konkurenčno slabšem položaju. Telekom Slovenije je moral na veleprodajnem trgu ponujati regulirane storitve pod javnimi, v vzorčni ponudbi objavljenimi pogoji, konkurenti pa so ob poznavanju natančnih komercialnih pogojev Telekoma Slovenije lahko prilagodili svojo veleprodajno ponudbo tako, da je bila ta za uporabnike bolj zanimiva.

Tudi Evropska Komisija je v svojih pripombah na notifikacijo predloga ukrepov na slovenskem grosističnem trgu dostopa do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanja klicev iz teh omrežij (Dokument SG-Grefe 2009 D/3185 z dne 4.6.2009) soglašala s predlogom Agencije, da zgolj prehodno regulira predmetni trg za trenutno obdobje pregleda trga.

V skladu z vašim pozivom objavljenim na spletni strani vam v nadaljevanju posredujemo komentarje in pripombe Telekoma Slovenije na vsebino posameznih točk objavljenih Analize:

K točki 3.3.

V zvezi z opozorilom UVKja, da kljub konstantnemu padanju tržni delež Telekoma Slovenije na maloprodajni in veleprodajni ravni še vedno kaže visoke vrednosti, bi želeli poudariti, da je tržni delež Telekoma Slovenije na

maloprodajni ravni primerljiv s tržnimi deleži vodilnih operaterjev v primerljivih državah članicah EU (Ciper, Bolgarija, Grčija, Norveška, Nizozemska, Malta, Luksemburg, Slovaška...).

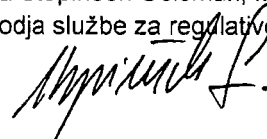
K točki 6.1.1.1. Nadzor nad infrastrukturo, ki se ne da zlahka podvojiti

Agencija navaja, da je v Republiki Sloveniji na voljo še 2x10 MHz (RDD) – (verjetno gre za napako in bi moralo biti napisano FDD) in 5 MHz (TDD) frekvenčnega prostora za opravljanje UMTS in 2 x 39 MHz frekvenčnega prostora v pasu 1800. V nadaljevanju Agencija navaja, da je bila septembra 2009 sprejeta Direktiva 2009/114/ES, ki je omogočila uporabo tudi drugih tehnologij, ne več izključno GSM v frekvenčnih pasovih 900 MHz in 1800 MHz.

Iz navedenega ni razvidno v katerem frekvenčnem pasu je na voljo še 2x10 MHz (RDD) – (verjetno gre za tipkarsko napako in bi moralo biti napisano FDD) in 5 MHz (TDD) frekvenčnega prostora za opravljanje UMTS. Predlagamo, da Agencija ta del dopolni.

S spoštovanjem!

Saša Stopinšek Golčman, MBA
vodja službe za regulatibo

Telekom Slovenije
052 d.d.

Prejeto: 24-07-2012	Sig.z: 0902
	Prii.:
Številka zadeve: 38241-1/2012/28	Vred.:
V vrednost:	

Si.mobil d.d.
Šmartinska 134b
SI - 1000 Ljubljana
Tel.: 080 40 40 40
Fax: +386 40 443 599
www.simobil.si

Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS
Stegne 7
1000 Ljubljana

Ljubljana, 23. 7. 2012

Zadeva: Pripombe na analizo upoštevnega trga 15
Zveza: Javni poziv za pridobitev mnenj zainteresirane javnosti o analizi upoštevnega trga 15

Spoštovani,

s tem dopisom družba Si.mobil d.d. (v nadaljevanju: Si.mobil) v roku podaja svoje pripombe na analizo upoštevnega trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« (v nadaljevanju: analiza), ki ga je Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS (v nadaljevanju: agencija) objavila na svoji spletni strani:

http://www.agencija.si/sl/javni_poziv_za_pridobitev_mnenj_zainteresirane_javnosti_o_analizi_upostevnega_trga_15.

1. Morebitne ključne metodološke pomanjkljivosti analize

Dne 3. 4. 2012 smo po elektronski pošti od osebe g. Matej Gorenšek (Matej.Gorensek@agencija.si) prejeli sporočilo – Poziv za posredovanje podatkov (št. zadeve: 38241-1/2012), v kateri nas agencija poziva, da za potrebe analize upoštevnega trga "Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)" posredujemo odgovore na vprašalnik, ki je bil pripet v pripionki.

Dne 4. 4. 2012 smo po elektronski pošti od osebe g. Matej Gorenšek (Matej.Gorensek@agencija.si) prejeli dodatno sporočilo – Dopolnjeno: Poziv za posredovanje podatkov (št. zadeve: 38241-1/2012) v katerem nam agencija sporoča, da je potrebno pri sporočanju odstotka pokritosti upoštevati **nivo signala -110dBm** za vse tehnologije.

Dne 12. 4. 2012 smo po elektronski pošti s strani osebe ga. Urška Šikovec (Urška.sikovec@simobil.si) poslali elektronsko sporočilo agenciji v katerem, v skladu s pozivom agencije, posredujemo izpolnjen vprašalnik o pokritosti Slovenskega ozemlja s Si.mobilovim signalom v katerem smo po najboljših močeh izpolnili vprašalnik v skladu s prejetimi navodili.

Dne 22. 7. 2012 je agencija na svoji spletni strani objavila Javni poziv za pridobitev mnenj zainteresirane javnosti o analizi upoštevne trga 15. V analizi so na strani 41 objavljeni naslednji podatki:

Iz vidika pokritosti omrežij, dosegajo infrastrukturni operaterji v Republiki Sloveniji naslednje odstotke pokritosti²⁹:

- Telekom Slovenije

	GSM	GPRS	EDGE	UMTS	HSDPA	HSUPA	HSPA+
Pokritost ozemlja	85,27%	85,27%	82,20%	53,73%	53,63%	53,63%	53,57%
Pokritost prebivalstva	99,70%	99,70%	98,47%	90,60%	90,31%	90,31%	90,22%

Vir: APEK, 2012

- Si.mobil

	GSM	GPRS	EDGE	UMTS	HSDPA	HSUPA	HSPA+
Pokritost ozemlja	97,40%	97,40%	97,40%	68,80%	68,80%	66,20%	65,90%
Pokritost prebivalstva	99,92%	99,92%	99,92%	93,70%	93,70%	91,64%	90,57%

Vir: APEK, 2012

- T-2

	GSM	GPRS	EDGE	UMTS	HSDPA	HSUPA	HSPA+
Pokritost ozemlja	-	-	-	20,00%	20,00%	20,00%	-
Pokritost prebivalstva	-	-	-	35,00%	35,00%	35,00%	-

Vir: APEK, 2012

- Tušmobil

	GSM	GPRS	EDGE	UMTS	HSDPA	HSUPA	HSPA+
Pokritost ozemlja	87,75%	87,75%	87,75%	35,27%	35,27%	35,27%	-
Pokritost prebivalstva	99,21%	99,21%	99,21%	79,18%	79,18%	79,18%	-

Vir: APEK, 2012

Primerjava s podatki o pokritosti istih infrastrukturnih operaterjev iz leta 2009, ki so bili uporabljeni tudi v predhodni analizi predmetnega trga iz maja 2009, kažejo, da so vsi operaterji dosegli izboljšanje pokritosti, tako glede ozemlja, kot tudi glede prebivalstva.

²⁹ Ob upoštevanju nivoja signala -110dBm za vse tehnologije, stanje na dan 1.4.2012.

Ugotavljamo, da je potrebno opozoriti vsaj na sledeče večje metodološke pomanjkljivosti:

a) Nivo signala -110 dBm za vse tehnologije je neustrezen

Nivo signala -110dBm za vse tehnologije po naši oceni ne predstavlja več vrednosti, pri kateri bi bila mobilna komunikacija sploh mogoča. To pomeni, da gre zgolj za teoretični izračun, ki ga je Si.mobil sicer upošteval na podlagi zahteve agencije, nikakor pa za realne razmere, v katerih bi bilo možno izvajati storitve mobilnih komunikacij

Naj omenimo, da v analizah istega trga v letih 2008 in 2009 (po našem vedenju) ni bilo nikakršne zahteve glede nivoja signala, ki seveda ključno vpliva na izračunane vrednosti. Že iz tega razloga so kakršnekoli primerjave s prejšnjima analizama povsem neprimerne, kakršnakoli interpretacija pa temelji na napačnih predpostavkah.

b) Neprimerljivost podatkov

V kolikor bi vsi operaterji upoštevali navodilo agencije glede nivoja signala, bi bile vrednosti, ki jih je navedel Telekom Slovenije (v nadaljevanju: TS), bistveno bolj izenačene s podatki Si.mobila. Tako pa je prišlo celo do več kot 10% razlike pri pokritosti ozemlja, kar vsekakor niti približno ne odraža realnosti. To dejstvo je moč preveriti na številnih javno dostopnih mestih. Prepričani smo, da zahtevani nivo signala ni bil upoštevan pri izračunu (vsaj ne pri vseh operaterjih).

c) Neustreznost poročanja oz. nedefiniranost vprašalnika – operater Tušmobil

Glede na podatke je precej verjetno, da je družba Tušmobil d.d. pri kar nekaj kategorijah upoštevala pri pokritosti tudi nacionalno gostovanje, ki ga koristi pri družbi TS (vzroke je iskati v nejasnosti vprašalnika, ki omogoča različne interpretacije). Če je temu res tako, je najmanj nenavadno, da bi bila v analizi upoštevana pokritost skupaj z nacionalnim gostovanjem, končni cilj analize pa deregulacija obveznosti ponujanja nacionalnega gostovanja. Najmanj, kar je potrebno storiti, je jasno in nedvoumno v vprašalniku opredeliti, da se v izračun pokritosti ozemlja ali prebivalstva lahko vključi le tisti del radijskega omrežja, ki ga posamezni operater zagotavlja sam.

d) Analiza ne vsebuje najbolj relevantnih podatkov

Veliko bolj pomembna od samega pokrivanja je za storitve, ki jih pokriva trg 15, kapaciteta omrežja, ki pa s podatki o odstotku pokrivanja nima veliko povezave. Kapaciteto omrežja je seveda mogoče povečevati, vendar je to praviloma povezano z velikimi stroški vlaganja v infrastrukturo, ki zagotavlja storitve za povečano število uporabnikov tako na 2G kot tudi 3G omrežju. Tukaj je tudi potrebno narediti analizo po posameznih operaterjih. Primer velikega operaterja, ki se mu tržni delež zmanjšuje - tak operater seveda nima problema s

kapacitetami, saj je že imel večje število uporabnikov in je imel omrežje temu primerno »razširjeno«. Povsem obraten je primer alternativnega (manjšega) operaterja, ki se mu zvišuje tržni delež in so potrebna visoka dodatna vlaganja za povečevanje kapacitet, glede na načrt rasti.

Pozivamo agencijo, da v okviru ponovljene analize zbere in upošteva podatke tudi glede t.i. indoor coverage-a (pokrivanja znotraj stavb), ki so bistveno bolj pomembni za uporabo mobilnih storitev, saj večina uporabnikov večino mobilnih storitev opravlja v zaprtih prostorih (stavbe...). V ta namen naj agencija določi še eno jakost signala, ki omogoča zadostno indoor pokritje za normalno opravljanje storitev, ter nato opravi primerjavo med različnimi operaterji. Prav tako naj agencija zbere podatke o t.i. repetitorjih, ki jih imajo v svojih omrežjih posamezni operaterji.

e) Razno

Glede na vse zgoraj navedeno menimo, da analiza že samo v do sedaj zapisanem delu vsebuje tako veliko metodološke pomanjkljivosti, ki same po sebi zahtevajo ponovitev analize, saj so podatki, če naša interpretacija drži, netočni, nerelevantni in neprimerljivi. Zaključki analize pa so v takem primeru lahko povsem napačni. Opozarjamo tudi na dejstvo, da se interpretacije in zaključki na podlagi podatkov na strani 41 uporabljajo pri presoji vseh treh kriterijev v celotni analizi.

Agencijo pozivamo, da ponovi analizo ter pri zbiranju podatkov o pokritosti najprej določi ustrezno in relevantno metodologijo ter vrednosti ključnih parametrov. Omenili smo že nivo signala, dodatno opozarjamo še na »outdoor« pokrivanje, ki ga vsak operater lahko interpretira drugače. Najpogosteje se ta nivo določa s sprejemnim signalom v območju med 92dBm – 95dBm. Za »outdoor« pokritost Si.mobil uporablja naslednje vrednosti: na GSM = -92dBm, na UMTS = -102dBm. Vrednost -110dBm pa ne omogoča več niti dostopa do omrežja. Potrebno se je lotiti tudi zbiranja podatkov o prostih kapacitetah in morebitnih potrebnih vlaganjih za povečanje kapacitet.

Prav tako s strani agencije predstavljeni podatki odstopajo od vseh javno dostopnih podatkov glede pokrivanja ozemlja za posamezne operaterje kot tudi z našimi lastnimi podatki in predpostavkami. Predstavljeni podatki in rezultati analize so prav tako v nasprotju z logiko, saj ni jasno, zakaj bi Tušmobil sploh še potreboval storitve nacionalnega gostovanja pri TS, če ima Tušmobil večje pokritje ozemlja od TS? Vsekakor je očitno, da podatki za TS ter ostale operaterje niso primerljivi in kot taki ne morejo biti podlaga za kompetentno presojanje in odločanje.

Neprimerljivost podatkov se še posebej vidi pri HSPA+ kjer TS s 53,57% pokritostjo ozemlja pokriva 90,22% prebivalstva, Si.mobil pa z 65,90% pokritostjo ozemlja »le« 90,57% prebivalstva.

Ni jasno zakaj agencija ni objavila tudi primerjav glede števila baznih postaj, saj jih je od operaterjev zahtevala izključno za izvedbo analize trga 15?

Prav tako je očitno, da podatki glede pokrivanja ozemlja, uporabljeni za analizo iz leta 2009 in 2012, med seboj niso primerljivi, saj je v predmetnem obdobju pri TS pokritost prebivalstva ostala nespremenjena pri 99,7%, pokritost ozemlja pa se je povečala s 84,9% na 85,27% (povečanje za 0,37 odstotne točke), pri Si.mobilu pa je pokritost prebivalstva narasla iz 99,6% na 99,92% (povečanje za 0,32 odstotne točke), pokritost ozemlja pa iz 80,2% na 97,4% (povečanje za 17,2 odstotne točke).¹

Analiza kljub opozorilu Urada za varstvo konkurence (v nadaljevanju: UVK) nikjer ne obravnava vprašanja prostih kapacitet, na kar smo že opozorili zgoraj, ki jih imajo na voljo konkurenti TS, da zadovoljijo povpraševanje na predmetnem trgu.²

*Urad poudarja, da pri presoji, ali bi potencialni novi vstopnik imel možnost izbire in s tem dostopa do infrastrukture operaterjev **ni pomembno zgolj število operaterjev**, ki tak dostop lahko ponujajo, ampak tudi, ali bi bili v primeru, da je enemu ali več novim vstopnikom zavržen dostop do omrežja podjetja Telekom Slovenije d.d., ostali operaterji, ki ponujajo to storitev na trgu, **sposobni zadovoljiti njihovo povpraševanje in to pod enakovrednimi pogoji**. V nasprotnem primeru bi lahko **dominantno podjetje, kljub večjemu številu operaterjev, oviralo ali onemogočalo dostop in s tem povzročilo izključitev konkurentov s trga**.³*

Kot v svojem mnenju opozarja UVK je namreč očitno, da morajo imeti konkurenti TS na voljo proste kapacitete, s katerimi bi lahko omogočili prehod katerega od sedanjih ponudnikov storitev pri TS (Debitel, Izimobil) k alternativnemu ponudniku. Tak operater bi torej moral imeti na voljo proste kapacitete za dodatnih 50.000 do 150.000 veleprodajnih uporabnikov (ob dodatnih maloprodajnih uporabnikih, ki jih ima namen pridobiti). Zaradi narave poslovanje Debitela in Izimobila (gre za ponudnika storitev, ki v nasprotju s T-2 in Tušmobilom nimata marsikaterega omrežnega elementa in ustreznih podpornih sistemov), bi morala agencija v analizi preveriti tudi tovrstne kapacitete oziroma oceniti stroške, potrebne za zagotovitev tovrstnih kapacitet. Dogovor T-2 in Si.mobila torej kaže zgolj na to, da se je na enem od štirih vrst dostopa, določenega na trgu 15 (dostop preko NR), pojavil konkurent, ki je bil sposoben »absorbirati« manjše število uporabnikov.⁴ Ni tudi jasno, ali obstaja konkurenca pri ostalih vrstah dostopa. Agencija pa preko celotne analize, kot enega ključnih dokazov za potrebe regulacije, navaja primer Telemacha in T-2, kljub neraziskanosti ključnih predpostavk, na katerih bi lahko take ocene podala.

¹ Kar pa je po našem mnenju posledica že omenjenih metodoloških pomanjkljivosti.

² Dopis UVK agenciji št.: 306-3/2009-33, z dne 20. 6. 2012.

³ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

⁴ T-2 je glede na podatke agencije v analizi z le 1,7% šele na 6. mestu po tržnem deležu.

2. Obdobje, ki ga analiza zajema ter čas izdelave analize

Agencija v analizi ne pojasni, zakaj se je za ponovno analizo trga 15 odločila kljub temu, da analiza tega upoštevne trga ni vključena v Program dela in finančni načrt za leto 2012.⁵ Obenem pa nismo opazili, da bi se Agencija lotila kateregakoli drugega trga, ki je bil naveden v programu dela za leto 2012.

Iz predloga analize izhaja, da je agencija v analizo vključila dogodke oz. podatke, ki so se zgodili v obdobju od 1. 7. 2004 do 1. 4. 2012 (obdobje, ki ga je agencija izbrala kot merjeno obdobje predmetne analize, je razvidno npr. iz opombe 3 na str. 10). Agencija nikjer v analizi argumentirano ne pojasni, zakaj kljub dvema analizama predmetnega trga, izvedenima v letih 2008 in 2009, v analizo vključi tudi podatke iz obdobja 2004 - 2009. Si.mobilu ni znano, da bi agencija postopala na ta način v katerikoli drugi do sedaj izvedeni analizi.

V analizi agencija nekatere ključne ugotovitve utemeljuje z dogodki, ki so se zgodili po 1. 4. 2012, torej izven obdobja, ki ga je zajela analiza. Najbolj očiten primer je izvajanje dogovora med družbama Si.mobil in T-2, ki se je zgodil po koncu merjenega obdobja in sodelovanje med družbama Telemach in Tušmobil. Kljub temu ta dva dogodka agencija v analizi uporablja kot pomemben (v veliki meri celo ključen) kazalec za spremembe na trgu, ki posledično utemeljujejo popolnoma drugačno ureditev na predmetnem trgu (konec regulacije operaterja s pomembno tržno močjo). Pri tem agencija sploh ne opravi nobene analize učinka predmetnega dogovora niti se ne vpraša po vzrokih za sklenitev konkretnega dogovora. Iz javno dostopnih informacij je tako razvidno, da je družba TS vodila številne postopke, s katerimi je poskušal »onemogočiti« T-2, zato pri odločitvi o zamenjavi izvajalca storitev nacionalnega gostovanja še zdaleč ni bila nujno zgolj komercialne narave.

Zgolj primeroma navajamo sledeč zapis v medijih:

Maribor, 24. februarja (STA) - Mariborsko višje sodišče je zavrnilo pritožbo Telekom Slovenije in s tem potrdilo odločitev okrožnega sodišča, ki se je izreklo proti Telekomovi zahtevi za stečaj konkurenčnega telekomunikacijskega podjetja T-2. Kot je razvidno iz odločbe, objavljene na spletni strani Ajpesa, je višje sodišče pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno.

...

Kot je povedal direktor družbe T-2 Uroš Rožič, so takšno odločitev sodišča pričakovali. "Že ves čas smo opozarjali, da Telekom Slovenije sledi drugim interesom, predvsem interesom slabitve močnega konkurenta in ne tem, ki jih je navajal v pritožbi," je dejal Rožič, ki je zasluge za uspešno prisilno poravnavo

⁵http://www.vlada.si/si/delo_vlade/gradiva_v_obravnavi/gradivo_v_obravnavi/?tx_govpapers_pi1%5Bsingle%5D=%2Fupv%2Fvlnagradiva-08.nsf%2F18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54%2Fdc1653e98e1ede6ac125797d003c6c7c%3FOpenDocument&cHash=29f88389bfd8ceed2eccb092583f478f – dostop na dan 24. 1. 2012.

pripisal tudi naročnikom, pa tudi dejstvu, da so storitve ves čas delovale nemoteno (Vir: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1729682>).⁶

V primeru dogovora med družbama Tušmobil in Telemach naj opozorimo, da gre pri Telemachu šele za vstopnika na trg mobilnih komunikacij, ki bo glede na zasičenost trga v naslednjih mesecih in letih lahko pridobil le manjše število novih uporabnikov. S tega vidika je seveda povsem enostavno tudi manjšemu operaterju ponuditi takšne zmogljivosti. Povsem drugačna pa bi lahko bila realnost, ko bi obstoječi, na trgu že dolgo delujoči MVNO »prestopil« k alternativnemu operaterju. Menimo, da bi bilo potrebno, da agencija te razlike prepozna, jih analizira ter jih upošteva v predmetni analizi.

3. Dodatni argumenti, ki govorijo v prid (vsaj) odložitve analize trga 15, ki jih agencija ni upoštevala

Trenutno smo priča odsotnosti regulativne ali razvojne strategije trga elektronskih komunikacij v RS. Problem je zelo pereč in se vleče precej časa. Ostaja pa dejstvo, da take strategije ni in deregulacija tako pomembnega trga vsekakor ni smiselna brez tega.

Zelo zanimiv je zapis na strani 37 analize, kjer je zapisano: »V relativno kratkem obdobju⁷ je pričakovati podelitev razpoložljivih kapacitet predvidoma 2x30 MHz v frekvenčnem pasu 800 MHz (LTE).« Agencija se torej zanaša na podelitev frekvenc v 800 MHz pasu kot argument bistvenega povečanje konkurence. Zanimivo je, da je agencija dne 4. 6. 2012 na svoji spletni⁸ strani sama objavila sledeče:

Apek intenzivno pripravlja strokovne podlage za razpis frekvenc za LTE
Agencija za pošto in elektronske komunikacije (Apek) je imenovala strokovno projektno skupino, ki pripravlja odgovore na temeljnima vprašanja prihodnje rabe

⁶ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

⁷ V navedem citatu je opomba, ki jo navajamo v nadaljevanju - Kljub temu, da ni znan datum razpisa, je bilo mogoče na več mestih zaslediti, da Republika Slovenija pripravlja strategijo, ki predvideva pričetek postopka podelitve frekvenc v pasu 800 MHz kar čim prej. Glej: Delo, 26.4.2012: »Četrta generacija telefonije zamuja«, kjer v članku navedeno: "Direktor direktorata za informacijsko družbo na ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport Marjan Turk priznava, da sta osnovna pogoja za razpis frekvenc digitalne dividende že izpolnjena. Frekvence so namreč sproščene, sploh po prenehanju oddajanja drugega multipleksa digitalne prizemne televizije, in so po evropskem programu politike upravljanja radijskega spektra namenjene zagotavljanju širokopasovnega dostopa. Turk napoveduje, da bodo na ministrstvu pripravili vladno gradivo. V njem bodo opredelili, kakšni so cilji države s tem delom frekvenčnega spektra. Poudarili naj bi štiri ključne elemente za razpis za frekvence LTE."

<http://www.delo.si/druzba/infoteh/cetrta-generacija-telefonije-zamuja.html>, dostop na dan 25.5.2012.

Glej: Finance, 1.5.2012: »Turk za čimprejšnji razpis za podelitev frekvenc 4G«, kjer je v članku navedeno:

"Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, ki ga vodi Žiga Turk, napoveduje pospešitev tistih aktivnosti, ki so v njihovi pristojnosti in so potrebne za čimprejšnjo izvedbo javnega razpisa za podelitev frekvenc za omrežja mobilne telefonije četrte generacije (4G). Ta bodo slonela na tehnologiji LTE." http://www.finance.si/351319/Turk_za_čimprejšnji_razpis_za_podelitev_frekvenc_4G, dostop na dan 25.5.2012.

⁸ http://www.apек.si/si/apек_intenzivno_pripravlja_strokovne_podlage_za_razpis_frekvenc_za_lte.

frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve. Glavna naloga skupine je pripraviti strokovne podlage za nacionalno strategijo ter za razpis frekvenc za omrežja četrte generacije, ki omogočajo mobilni širokopasovni dostop.

Nadaljnji razvoj storitev informacijske družbe je v veliki meri odvisen od mobilnega interneta. Apek se zaveda pomena zagotavljanja pogojev za izgradnjo omrežij četrte generacije ter pravočasne in kvalitetne pokritosti celotnega ozemlja Slovenije. Razpis za LTE je treba po mnenju Apeka pripraviti tako, da bo zagotovljena gradnja omrežij četrte generacije tudi na območjih, ki so komercialno manj zanimiva.

Apek zato z vsemi razpoložljivimi kadri pripravlja strokovna izhodišča, ki bodo združena v enem dokumentu. V njem bo podan pregled razvoja mobilnega trga ter tehnološki in tržni trendi. Podrobno bo analizirana zakonska podlaga za ravnanje s frekvenčnim spektrom v Sloveniji, podan pa bo tudi pregled stanja in predlog rešitve za rabo digitalne dividende ter zaščito ostalih storitev. Prav tako bo narejen izčrpen pregled stanja ter primerjava rabe frekvenčnega spektra za mobilne storitve v Sloveniji in v tujini. Na koncu bodo izpostavljeni primeri dobrih praks in uporabnih rešitev drugih držav na področjih razdelitve spektra, rešitev pokrivanja podeželskih območij z omrežji četrte generacije, zaščite ostalih storitev in potekov razpisov oziroma javnih dražb. Glede na dobre prakse evropskih države ter slovenske specifikke bo podan predlog nadaljnje rabe frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve v Sloveniji ter pripravljen predlog razpisne dokumentacije za podelitev frekvenc za LTE.

Omenjen dokument bo pripravljen predvidoma v začetku leta 2013, ko bo poslan tudi v javno obravnavo. To bo tudi strokovna podlaga za pripravo strategije za uporabo frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve, ki jo pripravlja Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Na podlagi sprejete strategije bo **Apek predvidoma do konca leta 2013 pripravil razpis za LTE.**⁹

Na podlagi lastnih navedb agencije je moč razvideti, da je po najbolj optimističnem scenariju pričakovati podelitev 800 MHz pasu v začetku leta 2014. Da bi si nov operater le na tem pasu zgradil primerljivo omrežje in to v kratkem času, težko zdrži resno strokovno debato ali presojo.

Agencija v analizi ne oceni vpliva pripojitve Mobitela k TS ter ostalih dogodkov (npr. podpis WiFi partnerstva z MOL...), ki so bistveno spremenili transparentnost ponudb omrežja TS. Agencija naj prav tako upošteva javne napovedi predsednika nadzornega sveta TS, da se bo novi predsednik uprave TS osredotočil na konec padanja tržnih deležev TS.

*Danes smo v razgovorih imeli izjemno kakovostne predstavitve kakovostnih kandidatov, vendar smo ocenili, da so izkušnje Skobeta, njegovo 16-letno delo v skupini Telekom Slovenije, poznavanje panoge ter pa tudi poslovna agresivnost in odločnost tisto, kar je pretehtalo v njegovo korist," je povedal Berginc. Dodal je še, da se je Skobe v predstavljeni viziji zelo osredotočil na **konec padanja tržnih***

⁹ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

deležev Telekoma, na agresivno prodajno politiko ter na preišljeno vlaganje v nove tehnologije (Vir: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1778768>).¹⁰

V preteklosti je na mobilnem trgu TS pogosto zaustavljal padanje svojega tržnega deleža. Nazadnje je to uspel doseči v primeru, kjer je UVK z odločbo ugotovil zlorabo prevladujočega položaja! Posledice teh dejanj se vlečejo in se bodo vlekle še veliko let. Ukinitve regulatornih obveznosti na predmetnem trgu bo TS take zlorabe bistveno olajšala.

Posebno pozornost si zasluži tudi preobrazba UVK v samostojno agencijo. Medtem ko se bi UVK po prejšnji veljavni zakonodaji preoblikovati v agencijo že s 1. 1. 2012, je zadeva do nedavnega povsem zastala. Zelo zaskrbljujoče pa je, da sedanji resorni minister delo tega urada ocenjuje izredno slabo, kar je razvidno iz naslednjega navedka:

*Glede zaposlitve kadrovskega manjka pa je Žerjav pojasnil, da bodo na novo agencijo prezaposlili ljudi z ministrstva. Zato učinka na število delovnih mest v javni upravi ne bo. Na vprašanje opozicijskih poslancev, zakaj preoblikovanje, pa je poudaril: **"Ker je ta urad totalno neučinkovit."** Pri tem se je skliceval na opravljeno analizo, ki pa je poslanci danes kljub interesu nekaterih niso imeli možnosti videti (Vir: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1778817>).¹¹*

Zaskrbljujoče je, da v kolikor bo trg 15 v resnici dereguliran, preostane ostalim operaterjem le še UVK, ki ga resorni minister ocenjuje kot »totalno neučinkovitega«. Celo UVK sam poudarja nevarnosti takšnega početja agencije:¹²

*Urad poudarja, da **tržni delež podjetja Telekom Slovenije d.d. tako na veleprodaji kot na maloprodaji res pada, vendar je le-ta še vedno visok. Glede na visoko penetracijo trga in visok tržni delež podjetja Telekom Slovenija d.d. lahko konkurenti le s stalnim zniževanjem maloprodajnih cen svojih storitev pridobivajo nove uporabnike, zaradi česar je zelo pomembna cena, ki jo dobijo od operaterjev na veleprodajnem trgu.***

Neupravičeno zviševanje ali zniževanje cen lahko pomeni obliko zlorabe prevladujočega položaja po ZPOMK-1, vendar so takšni postopki presoje dolgotrajni in zapleteni.

Urad opozarja, da je pri svojem ukrepanju na področju obveznosti zagotavljanja dostopa do določene infrastrukture omejen s t.i. doktrino bistvenih zmogljivosti. Samo ob izpolnjenosti natančno določenih pogojev (zapletena, dolgotrajna podvojitve, nujno sredstvo za zagotavljanje storitve ...) in okoliščin lahko namreč

¹⁰ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

¹¹ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

¹² Dopis UVK agenciji št.: 306-3/2009-33, z dne 20. 6. 2012.

Urad podjetjem naloži dolžnost sodelovanja s svojimi konkurenti.¹³

Izredno nenavadno je, da agencija kljub relativno majhnim spremembam v tržnih deležih v obdobju od zadnje analize v letu 2009 (kumulativno v treh letih¹⁴ TS -7,1 odstotne točke, Si.mobil +1,7 odstotne točke, Tušmobil +4,3 odstotne točke), ko je agencija ugotovila, da so izpolnjena vsa tri merila za ohranitev regulacije na trgu 15, sedaj ugotavlja, da ni izpolnjen nobeden od treh kriterijev. Še več, agencija meni, da ni izpolnjeno niti eno od meril, na podlagi katerih se ocenjuje izpolnjevanje posameznih kriterijev. Tovrsten preobrat v stališču agencije žal ne odseva dejanskih razmer na trgu in temelji na številnih metodoloških napakah in napačnih interpretacijah. Poleg tega pa so, kot že predstavljeno, napačne tudi mnoge predpostavke, na katerih je analiza temeljila.

Pri oceni konkurenčnosti predmetnega trga je prav tako potrebno upoštevati, da se dejansko analizirani maloprodajni trg in predmetni veleprodajni trg pomembno razlikujeta glede potrebne inkrementalne kapacitete. Na maloprodaji se namreč dodaja enega po enega uporabnika, na veleprodaji pa je potrebno »naenkrat« dodati 50.000 - 150.000 uporabnikov, to je torej veliko več, kot jih alternativni operaterji na maloprodaji dodajo v več letih. Pri tem še posebej bode v oči podatek, da Telemach nima mobilnih uporabnikov ter tako ne predstavlja nobenih dodatnih kapacitetnih zahtev Tušmobilu.

4. Dodatni komentarji glede izpolnjevanja prvega merila: prisotnost visokih in stalnih ovir za vstop na trg

V poglavju 6.1.2. agencija ugotavlja, da se s pravnimi ovirami pri gradnji omrežja v enaki meri srečujejo vsi infrastrukturni operaterji. To ne drži, saj imajo obstoječi operaterji omrežje že večinoma zgrajeno. Tudi v primeru dodatne izgradnje 3G omrežja gre pri obstoječih operaterjih za nadgradnje obstoječih objektov. Agencija prav tako ne pojasni, kako naj bi novi operater, ki šele želi zgraditi lastno omrežje sodeloval pri recipročni menjavi z obstoječimi operaterji. Bo 0 svojih lokacij zamenjal za enakovredno število lokacij drugih operaterjev?

Agencija v 1. in 2. odst. na str. 53 ugotavlja ravno nasprotno od realnosti. Strožja regulacija, ki jo lahko pričakujejo novi vstopniki je lahko tudi ovira. Dejstvo je, da tako Tušmobil kot T-2 še vedno koristita svoje regulatorne prednosti (konec asimetrije s 1. 1. 2013). Prav tako ni jasno kakšno prednost tem operaterjem pomeni generalno znižanje cen na trgu M7, saj to poleg nižji stroškov pomeni tudi nižje veleprodajne prihodke. Glede na realnost v Sloveniji pa so iz tega bili vsaj nekateri novi vstopniki konkretno na boljšem.

¹³ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

¹⁴ Obdobje H2/2008 do H2 2011.

5. Dodatni komentarji glede izpolnjevanja drugega merila: struktura trga, ki se ne nagiba k učinkoviti konkurenci v ustreznem časovnem okviru

Od analize trga 15 v letu 2009 je prišlo do pripojitve družbe Mobitel k TS ter s tem do oblikovanja vertikalno integriranega podjetja na praktično vseh veleprodajnih upoštevnihih trgih. S to združitvijo je nastalo podjetje, ki ima po prihodkih med operaterji po poročanju agencije več kot 60%¹⁵ delež med vsemi operaterji v Republiki Sloveniji. Agencija temu dejstvu ni namenila niti besede.

Agencija na str. 56 analize ugotavlja: »Stopnja penetracije v Sloveniji konec merjenega obdobja je 105,5% in raste k točki saturacije (nasičenosti), v kolikor bi njene nadaljnje stopnje kazale na njeno umirjanje. Kljub temu je še vedno videti **konstanten trend rasti in nemogoče je zaključiti, da se bo rast, ali indeks rasti ustavil**«. ¹⁶ Zanimivo je dejstvo, da je agencija v Poročilu o razvoju trga elektronskih komunikacij za prvo četrtletje 2012,¹⁷ ki je bil objavljen junija 2012 zapisala povsem drugače: »Stopnja penetracije aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo je v primerjavi z minulim četrtletjem **zabeležila minimalni padec, in sicer 0,1% točke**. Konec opazovanega obdobja je dosegla 105,4%«. ¹⁸

Agencija na straneh od 57 do 67 v analizi poda številne podatke, ki jih praktično enotno interpretira kot nagibanje k učinkoviti konkurenci.

Analiza odstotkovne razlike vseh navedenih podatkov **med TS in njegovim najbližjim zasledovalcem** pa pokažejo sledeče:

- TS ima za **75,59% višji** tržni delež končnih uporabnikov (maloprodaja);¹⁹
- TS ima za **98,98% višji** tržni delež končnih uporabnikov (veleprodaja) - ponudba samemu sebi in ponudniki storitev;²⁰
- TS ima za **73,94% višji** delež govornega prometa (veleprodaja) - ponudba samemu sebi, ponudniki storitev in nacionalno gostovanje v odstotkih (v primerih, ko operaterji ponujajo storitve v paketih oz. v obliki zakupljenih količin, je med navedeni promet štet dejansko opravljen govorni promet);²¹
- TS ima za **290,81% višje** prihodke od govornega prometa (veleprodaja) - ponudba samemu sebi, ponudniki storitev in nacionalno gostovanje v odstotkih (v primerih,

¹⁵ http://www.apek.si/datoteka/File/Porocila/APEK_letnoporocilo2010_SLO.pdf.

¹⁶ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

¹⁷ http://www.apek.si/datoteka/File/Podrocja_regulacije/Cetrletno_porocilo_Q1_2012.pdf.

¹⁸ Poudaril avtor pripomb na analizo trga 15.

¹⁹ Preračunano iz: Preglednica 1, str. 57 analize.

²⁰ Preračunano iz: Preglednica 2, str. 58 analize.

²¹ Preračunano iz: Preglednica 3, str. 60 analize.

ko operaterji ponujajo storitve v paketih oz. v obliki zakupljenih količin, je med navedeni prihodek šteta le prihodek, ki izvira iz prometa nad količino, ponujeno v paketu oz. zakupljeno količino. Prihodek od paketov oz. zakupljenih količin je vključen pri skupnih prihodkih);²²

- TS ima za **56,57% več** govornega prometa (veleprodaja) - ponudba samemu sebi v odstotkih (v primerih, ko operaterji ponujajo storitve v paketih oz. v obliki zakupljenih količin, je med navedeni promet šteta dejansko opravljen govorni promet);²³
- TS ima za **227,14% višje** prihodke od govornega prometa (veleprodaja) - ponudba samemu sebi v odstotkih (v primerih, ko operaterji ponujajo storitve v paketih oz. v obliki zakupljenih količin, je med navedeni prihodek šteta le prihodek, ki izvira iz prometa nad količino, ponujeno v paketu oz. zakupljeno količino. Prihodek od paketov oz. zakupljenih količin je vključen pri skupnih prihodkih);²⁴
- TS ima za **10,44% več** poslanih SMS sporočil (veleprodaja) - ponudba samemu sebi, ponudniki storitev in nacionalno gostovanje v odstotkih (v primerih, ko operaterji ponujajo storitve v paketih oz. v obliki zakupljenih količin, so med navedena SMS sporočila šteta dejansko poslana);²⁵
- TS ima za **100,00% več** prihodkov od poslanih SMS sporočil (veleprodaja) - ponudba samemu sebi, ponudniki storitev in nacionalno gostovanje v odstotkih (v primerih, ko operaterji ponujajo storitve v paketih oz. v obliki zakupljenih količin, je med navedeni prihodek šteta le prihodek, ki izvira od poslanih SMS sporočil nad količino, ponujeno v paketu oz. zakupljeno količino. Prihodek od paketov oz. zakupljenih količin je vključen pri skupnih prihodkih);²⁶
- TS ima za **93,79% višje** skupne prihodke (veleprodaja) - ponudba samemu sebi, ponudniki storitev in nacionalno gostovanje v odstotkih (med navedene prihodke so vključeni prihodki od dostopa (ki vključujejo priključnine, naročnine oz. zakupnine), govornega prometa in SMS sporočil, prenosa podatkov in MMS sporočil);²⁷
- TS ima za **78,82% višje** skupne prihodke (veleprodaja) - ponudba samemu sebi v odstotkih (med navedene prihodke so vključeni prihodki od dostopa (ki vključujejo priključnine, naročnine oz. zakupnine), govornega prometa in SMS sporočil, prenosa

²² Preračunano iz: Preglednica 4, str. 61 analize.

²³ Preračunano iz: Preglednica 5, str. 62 analize.

²⁴ Preračunano iz: Preglednica 6, str. 63 analize.

²⁵ Preračunano iz: Preglednica 7, str. 64 analize.

²⁶ Preračunano iz: Preglednica 8, str. 65 analize.

²⁷ Preračunano iz: Preglednica 9, str. 66 analize.

podatkov in MMS sporočil).²⁸

Menimo, da zgoraj navedena interpretacija agencije (kljub večinoma sicer počasnemu zmanjševanju razlike) ni ustrezna oz. ne odseva realnega stanja, saj je povsem jasno, da ima TS na veliki večini proučenih deležev ogromno relativno (in tudi absolutno) prednost pred svojimi najbližjimi konkurenti.

6. Dodatni komentarji glede izpolnjevanja tretjega merila: samo konkurenčno pravo ni dovolj za odpravo zadevnih tržnih pomanjkljivosti

Tretje merilo bi moralo upoštevati razmere tudi na maloprodajnem trgu, predvsem Džabest paket, ki še ni bil ustrezno sankcioniran kljub odločbi UVK (TS še ni bila izrečena globa, s katero bi mu odvzeli neupravičeno pridobljeno korist), neurejeno stanje na povezanem veleprodajnem trgu 7 ter stanje na UVK, ki se otepa številnih problemov in očitkov.

Agencija v analizi močno izpostavlja (npr. str. 39) možnosti, ki jih daje 7. člen ZEKom. Vendar teoretične predpostavke ne pomenijo same po sebi prav veliko. Z namenom ugotovitve realnega stanja pozivamo agencijo, da objavi podatke, na katerih so temeljili njeni zaključki. Predstavijo naj se podatki: kolikšen delež baznih postaj predstavljajo deljene bazne postaje (skupna uporaba) ter za kakšno vrsto skupne uporabe gre. Koliko pozivov s strani operaterjev je bilo do sedaj objavljenih na spletni strani agencije? Za koliko baznih postaj? Kolikšen delež prebivalstva oz. ozemlja bi bilo možno pokriti s temi baznimi postajami? Koliko interesa je bilo izraženega in koliko pogodb je bilo sklenjenih? Koliko pozivov je bilo do sedaj objavljenih s strani drugih investitorjev v drugo godpodarsko javno infrastrukturo? Kakšen je rezultat tam? Za koliko se zniža strošek take investicije v primerjavi z neodvisnim investiranjem? Ipd. Gre za ključna vprašanja, ki terjajo jasne in argumentirane odgovore, če naj bo v analizi predstavljena argumentacija verodostojna.

V postopku notifikacije predhodne analize trga 15 je Evropska komisija v letu 2009 ugotovila naslednje:

Komisarka za konkurenco Neelie Kroes pa je dejala, da je zagotavljanje konkurence in izbire potrošnikov v Sloveniji bistvo tega regulativnega posega. "Če lahko le dva operaterja mobilne telefonije zagotavljata pokritost po vsej državi, to ne zagotavlja, da so potrošnikom ponujene dobre storitve. Pozdravljam načrt Apeka, da se dvema manjšima slovenskima operaterjema mobilne telefonije še naprej dovoli uporabo omrežja prevladujočih operaterjev, dokler ne bosta v celoti razvila lastnih omrežij," je menila (Vir: <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=1398824>).

Kot ugotavlja poročilo Evropske Komisije²⁹ je tržni delež TS na trgu mobilne telefonije 3.

²⁸ Preračunano iz: Preglednica 10, str. 67 analize.

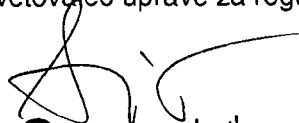
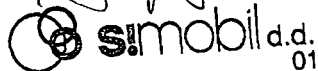
najvišji v EU (višji tržni delež pa ima tudi operater v državi, kjer delujeta le dva operaterja)! Agencija pa zelo močno in nedvoumno poudarja, da je ta trg v Sloveniji konkurenčen. Že samo višina tržnega deleža (in tudi drugi deleži) ter s strani UVK dokazane zlorabe kažejo na povsem drugačne zaključke.

7. Zaključne misli

V zgoraj zapisanih pripombah na analizo upoštevne trga 15 smo navedli nekaj izmed večjih pomanjkljivosti analize. Menimo, da morajo biti morebitne pomanjkljivosti verodostojno odpravljene preden se agencija odloči drastično poseči na zadevni trg. Da bi se to sploh lahko doseglo, agencijo pozivamo, da ponovi analizo na trdnih metodoloških temeljih in ponovno analizira ter oceni mnoge predpostavke.

S spoštovanjem,

Marko Anžič
Svetovalec uprave za regulativo

The logo for simobil d.d., featuring the stylized circular icon and the text "simobil d.d." with a small "01" below it.